

Interreg

Съфинансирано от
ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Румъния – България

Проект „Инициатива за трансгранично обучение и ангажираност на религиозни общности“ е съфинансиран от Европейския съюз от Европейския фонд за регионално развитие, чрез програмата INTERREG VI-A Румъния-България

Урок 3: Видове Финансиране от ЕС

Грантове, програми и инициативи — как да изберем правилния инструмент за вашата организация

ОБРАЗОВАТЕЛЕН МОДУЛ

ФИНАНСИРАНЕ ОТ ЕС

Защо е важно да познаваме видовете финансиране?

Финансирането от Европейския съюз се реализира чрез разнообразни механизми, които се различават по своята същност, цели и изисквания. Разграничаването на тези механизми има съществено значение за организациите — изборът на подходящ вид финансиране е ключов фактор за успешното участие в европейски програми.

Различни инструменти

Всеки механизъм има специфични характеристики и приложимост спрямо типа организация и дейност.

Различни цели

Видовете финансиране служат за реализиране на различни политики — социални, образователни, екологични.

Различни изисквания

Административен капацитет, партньорства и опит влияят пряко върху достъпа до съответния инструмент.

Основни видове финансиране от ЕС

БЕЗВЪЗМЕЗДНО ФИНАНСИРАНЕ (ГРАНТОВЕ).

Неселективна помощ
за обществена полза.

ФИНАНСОВИ ИНСТРУМЕНТИ.

Заеми, гаранции,
капиталовложения
с възвръщаемост.

ОБЩЕСТВЕНИ ПОРЪЧКИ.

Договориране на
услуги срещу
заплащане.

НАЦИОНАЛНИ И РЕГИОНАЛНИ ПРОГРАМИ.

Управление на
средства на
национално ниво.

Грантово финансиране

Грантовото финансиране представлява **безвъзмездна финансова помощ**, предоставяна за изпълнение на конкретни дейности, съответстващи на приоритетите на ЕС. Средствата не подлежат на възстановяване при правилно изпълнение, което го прави най-привлекателния инструмент за организации с обществена мисия.

Безвъзмездност

Средствата не се връщат при спазване на условията на договора и правилно изпълнение на дейностите.

Проектна обвързаност

Финансирането е свързано с одобрено проектно предложение и ясни критерии за допустимост и оценка.

Отчетност

Изисква се проследимост на резултатите и подробно отчитане на изразходваните средства.

Приложимост

Особено подходящо за НПО, образователни, религиозни и социални организации с обществена значимост.

Финансови инструменти

Финансовите инструменти са форма на финансиране, при която средствата се предоставят при условия на **възвръщаемост**. Те включват заеми, гаранции и дялово участие. За разлика от грантовете, тук се изисква финансова устойчивост и бизнес модел с потенциал за генериране на приходи.

- Заеми (кредити) — средствата се връщат изцяло
- Гаранции — покриват риска при кредитиране
- Дялово участие — инвестиция срещу дял

Подходящо за

Социални предприятия и организации с икономическа дейност, способни да генерират приходи.

По-малко подходящо за

Малки НПО, църковни организации и социални инициативи без собствен приход.

Обществени поръчки

Обществените поръчки са механизъм, чрез който публични институции **възлагат изпълнение на услуги или дейности срещу заплащане**. Организацията не кандидатства с проектна идея, а участва в процедура за избор на изпълнител — това е ключовата разлика спрямо класическото проектно финансиране.

Характеристики

- Участие чрез конкурсни процедури
- Заплащане срещу извършена услуга
- Ясно дефинирани изисквания от възложителя
- Договорни отношения с публична институция

Важно уточнение

- **Обществените поръчки не са класическо проектно финансиране** — липсва инициативност от страна на кандидата по отношение на проектната идея. Организацията изпълнява възложена задача, а не собствен проект.

Финансиране чрез национални и регионални програми

Значителна част от средствата на ЕС се управляват на **национално и регионално ниво** чрез оперативни програми. В България кандидатстването се осъществява чрез платформата **ИСУН**, а в Румъния — чрез съответните управляващи органи и министерства.

Електронно кандидатстване

Процедурите се подават чрез национални електронни системи — ИСУН за България.

Местно значение

Финансират се дейности с местно и регионално значение — социални услуги, обучения, общностни инициативи.

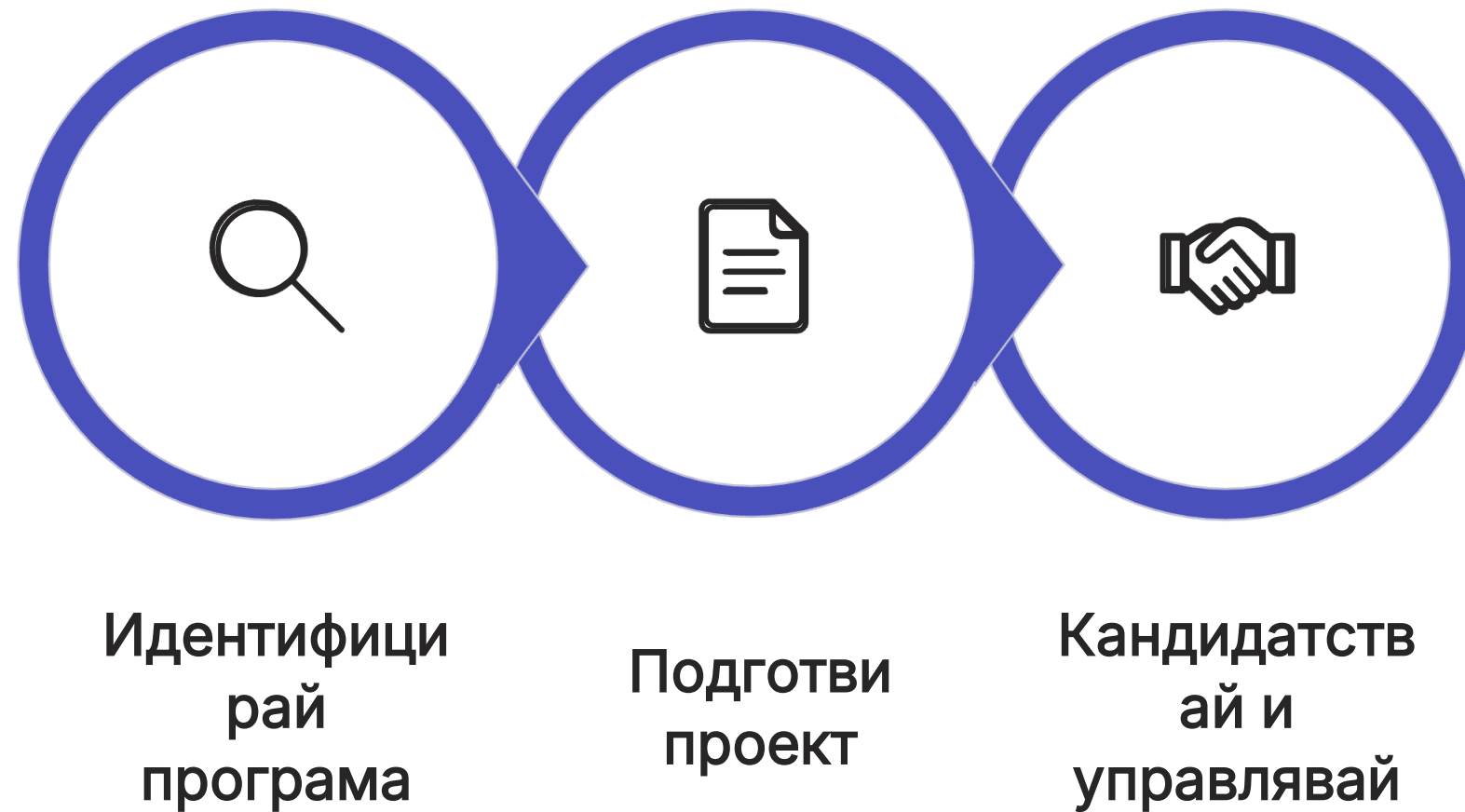

Строга регламентация

Процедурите са силно формализирани и изискват административен капацитет и подробно отчитане.

Европейски програми като инструмент за финансиране

Европейските програми представляват структурирани механизми за предоставяне на грантово финансиране в различни тематични области. Те са основният инструмент, чрез който организации от гражданското общество, образователния сектор и социалната сфера получават достъп до европейски средства.

Познаването на конкретните програми и техните приоритети е предпоставка за успешно кандидатстване и устойчиво участие в европейски инициативи.

Erasmus+ и Европейски корпус за солидарност

Erasmus+

Насочена към образование, обучение и младежки политики. Финансира мобилност, партньорства и неформално обучение.

- Младежки обмени и лагери
- Обучения за социални работници
- Межкултурни инициативи

Европейски корпус за солидарност (ESC)

Подходящ за доброволчество и социални дейности с уязвими групи в местни общности.

- Доброволчески проекти
- Помощ за възрастни хора и деца
- Социални кампании

INTERREG и Европейски социален фонд+ (ESF+)

INTERREG — Трансгранично сътрудничество

Финансира съвместни проекти между България и Румъния, насочени към социални дейности, обмен на добри практики и регионално развитие.

- Съвместни социални услуги
- Обучения между организации от двете страни
- Културни и общностни инициативи

ESF+ — Европейски социален фонд+

Подходящ за социални услуги, обучения и интеграция.
Достъпен чрез национални програми в ИСУН.

- Социални центрове
- Обучение на персонал
- Работа с уязвими групи

AMIF, CERV и Creative Europe

AMIF

Фонд за убежище, миграция и интеграция. Финансира социална интеграция, обучения и подкрепа за бежанци и мигранти.

CERV

Citizens, Equality, Rights and Values. Подходящ за НПО, граждански инициативи и църковни организации. Финансира права на човека, равенство и гражданско участие.

Creative Europe

Насочена към културни организации и религиозни общности. Финансира културни събития, опазване на културното наследство и творчески инициативи.

Преглед на основните програми

Следната таблица предоставя бърз ориентир за подходящостта на основните програми спрямо типа организация и дейност:

Програма	Подходяща за	Финансира
Erasmus+	НПО, църковни орг., социални дейности	Обучения, мобилност, партньорства
ESC	Доброволчески орг.	Доброволчески проекти, уязвими групи
INTERREG	Трансгранични инициативи	Съвместни проекти BG–RO
ESF+	Социални услуги, обучения	Социални центрове, интеграция
AMIF	Работа с мигранти	Интеграция, подкрепа за бежанци
CERV	НПО, граждански орг.	Права, равенство, гражданство
Creative Europe	Културни орг.	Култура, наследство, творчество
Horizon Europe	По-големи орг., партньорства	Иновации, изследвания

ГЛАВА 3

Начини на управление на финансирането от ЕС

Финансирането от ЕС се реализира чрез два основни механизма на управление: **централно** и **споделено**. Познаването на тези механизми е от съществено значение, тъй като те определят как се разпределят средствата, кои институции ги администрат и как се кандидатства.

Централно управление

Администрира се директно от Европейската комисия или нейни изпълнителни агенции. Кандидатства се чрез EU Funding & Tenders Portal.

Споделено управление

Администрира се съвместно от ЕК и държавите членки. В България се кандидатства чрез платформата ИСУН.

Централно управление — характеристики и програми

Основни характеристики

- Процедурите се определят на европейско ниво
- Кандидатства се чрез EU Funding & Tenders Portal
- Конкуренция между организации от различни държави
- Изисква се по-висок административен капацитет
- Често се изисква международно партньорство

Програми с централно управление

- Erasmus+
- CERV (Citizens, Equality, Rights and Values)
- Horizon Europe
- Creative Europe
- LIFE Programme

☐ Централното управление е особено подходящо за организации с опит в международни проекти и капацитет за участие в по-конкурентна среда.

Споделено управление — характеристики и приложение

При споделеното управление основната роля по разпределение на средствата се изпълнява от **национални или регионални институции**. В България основната платформа за кандидатстване е ИСУН — Информационната система за управление и наблюдение.

1

Национален контекст

Процедурите са съобразени с
неуждите на съответната страна и се
фокусират върху местни и
регионални потребности.

2

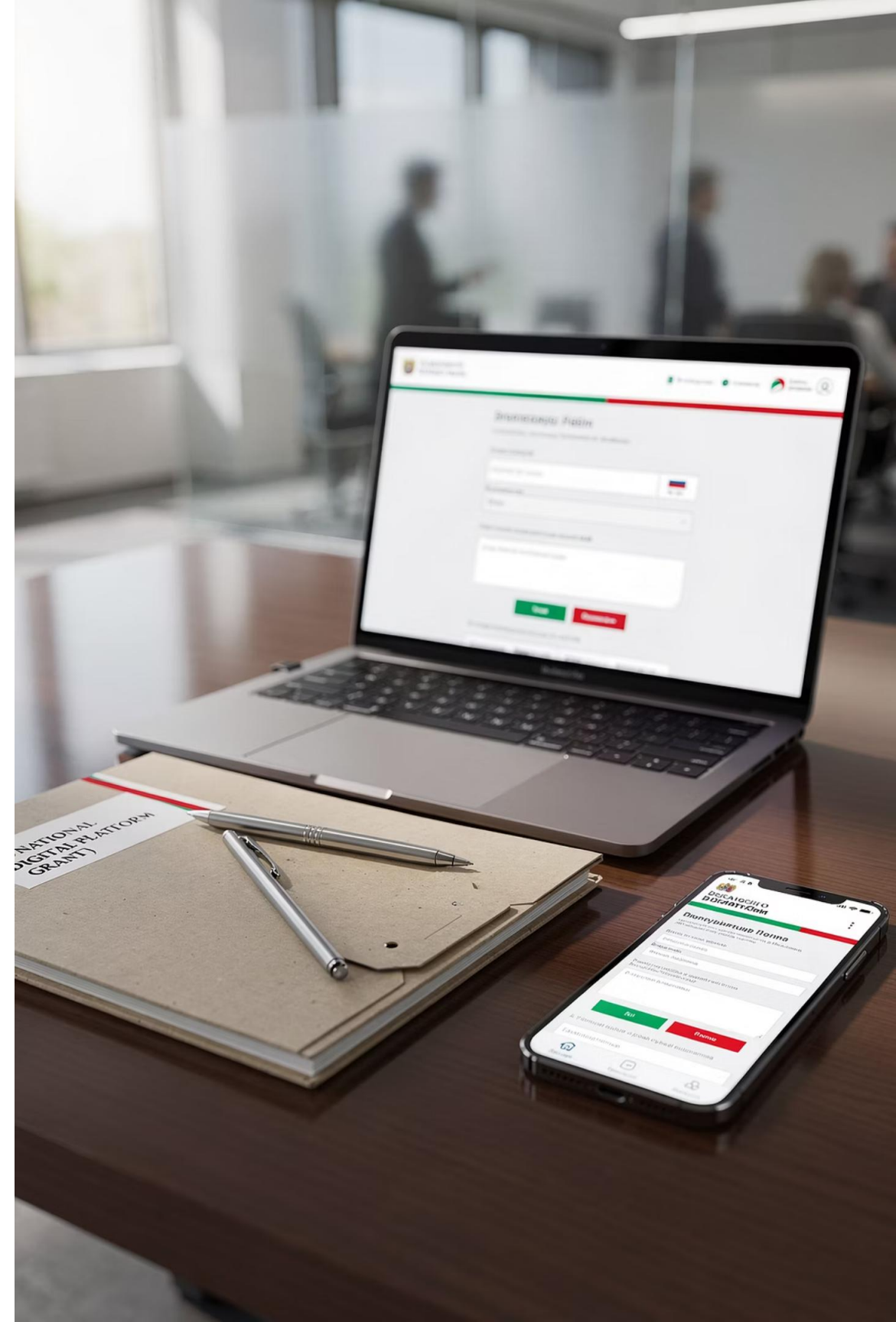
Национални системи

Кандидатства се чрез ИСУН в
България или съответните портали в
Румъния.

3

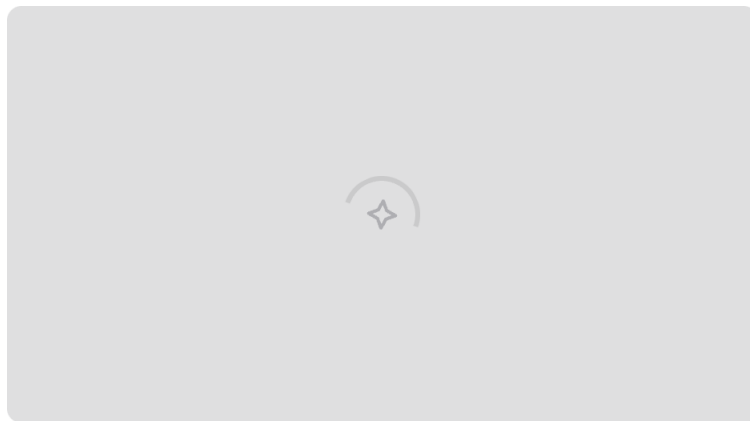
Типични програми

ESF+, ERDF, национални оперативни програми и регионални инициативи с фокус
върху социалните услуги.

Централно vs. Споделено управление

Разграничението между двата типа управление има пряко значение за избора на програма и стратегията за кандидатстване.

В практиката повечето организации използват **комбинация** от двата типа финансиране в зависимост от своите цели, опит и капацитет.

Финансови инструменти и обществени поръчки — приложимост

Финансови инструменти

Средствата се предоставят като заем, гаранция или дялово участие и трябва да бъдат върнати. Изисква се бизнес модел и финансова устойчивост.

Рядко подходящо за

Малки НПО, църковни организации, социални инициативи без приход

По-подходящо за

Социални предприятия, организации с икономическа дейност

Обществени поръчки

Организацията изпълнява възложена задача срещу заплащане, а не разработва собствена проектна идея.

Подходящо за

НПО с опит и капацитет, доставчици на услуги, организации с административен ресурс

По-трудно за

Малки организации без опит или административна структура

Кой вид финансиране да изберем?

Изборът на подходящ механизъм за финансиране следва да се основава на **стратегическа преценка** на четири ключови фактора:

Характер на дейността

Социална, образователна или икономическа? Грантовете са най-подходящи за обществена значимост.

Организационен капацитет

Финансовите инструменти и обществените поръчки изискват по-висок институционален и административен капацитет.

Наличие на партньорства

Централно управляваните програми като Erasmus+ и Horizon изискват международни партньорства.

Предходен опит

Националните програми и обществените поръчки са по-подходящи за организации с доказан опит в управление на проекти.

Практически съвет за стартиращи организации

Националните програми са по-подходящи за организации, които вече имат опит, разполагат с екип и могат да управляват по-сложни проекти. За начинаещи — препоръчително е да се започне с по-малки, директно управлявани програми като ESC или CERV.

Стъпка 1: Малки програми

Започнете с директно управлявани програми с по-прости изисквания — ESC, CERV.

Стъпка 2: Изграждане на капацитет

Натрупайте опит, изградете екип и установете партньорства с организации от региона.

Стъпка 3: Национални програми

С изграден капацитет пристъпете към по-сложни процедури чрез ИСУН и национални оперативни програми.

Обобщение: Ключови изводи

Различните видове финансиране от ЕС представляват **взаимно допълващи се механизми** за реализиране на политиките на Съюза. Правилният избор е ключов фактор за успеха на всеки проект.

1 Грантовото финансиране

е най-подходящо за организации с обществена мисия — НПО, църковни и образователни структури.

2 Централното управление

изисква международни партньорства и по-висок капацитет; кандидатства се чрез EU Funding & Tenders Portal.

3 Споделеното управление

е по-достъпно за местни организации; в България — чрез платформата ИСУН.

4 Стратегическият избор

на финансиране зависи от характера на дейността, капацитета, партньорствата и предходния опит на организацията.

Проект „Инициатива за трансгранично обучение и ангажираност на религиозни общности „

Фондация „Феникс – 21 век“

Дата на публикуване: 24.02.2026

„Съдържанието на този материал не представя непременно официалната позиция на Европейския съюз“